

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
АКАДЕМИЈА ЗА
СУДИИ И ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ
„Павел Шатев“

Бр. 02-243/6
29. 11. 2022 год.
СКОПЈЕ

Врз основа на член 13 став 1 алинеја 12 од Законот за Академија за судии и јавни обвинители („Службен весник на Република Македонија“ број 20/2015, 192/2015, 231/2015, 163/2018), Управниот одбор на Академијата, на предлог на Програмскиот совет на Академијата, на седницата одржана на 29.11. 2022 година, утврди

**ПРОГРАМА ЗА ПОЛАГАЊЕ НА ЗАВРШЕН ИСПИТ
ВО ПОЧЕТНАТА ОБУКА**

Завршиот испит на слушателите на почетна обука се состои од два дела:

- Писмен (практичен) дел, и
- Устен дел.

Писмениот практичен дел од завршиот испит се состои од решавање на две студии на случај од кои:

- Една студија на случај од граѓански судски предмет и една студија на случај од кривичен судски предмет – за слушателите определени за судии и
- Две студии на случај од два различни кривични судски предмети – за слушателите определени за јавни обвинители.

Усниот дел од завршиот испит се спроведува во форма на непосреден разговор со слушателот во текот на кој на слушателот му се поставуваат четири прашања:

- Две прашања во врска со секоја студија на случај,
- Едно прашање за оценувањето на ставовите и односот кон професионалното и етичкото вршење на судиската и јавно обвинителската функција, и
- Едно прашање од општа правна култура.

I. ПИСМЕН ПРАКТИЧЕН ДЕЛ ОД ЗАВРШНИОТ ИСПИТ ЗА СЛУШАТЕЛИТЕ ОПРЕДЕЛЕНИ ЗА СУДИИ И ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ

○ ГРАЃАНСКО ПРАВО

Студиите на случај од областа на граѓанското право, од кои слушателите определени за судии ќе решаваат една студија на случај, се изгответи според следните теми:

A. Граѓанско материјално право

1. Стварно право

Право на сопственост и видови сопственост;
Сосопственост и заедничка сопственост;
Стекнување имот во брачна и вонбрачна заедница;
Стекнување право на сопственост (правни основи и начини) и престанок на правото на сопственост;
Заштита на правото на сопственост - видови тужби/ бришечки (брисовни) тужби;
Стекнување право на сопственост на странски правни и физички лица;
Катастар на недвижности / Упис на правото на сопственост и правото на користење во катастарот на недвижности и тужби за постоење договорен однос;
Видови Ствари;
Имотот како правна категорија;
Имотот како имотна маса;
Имотот како финансиско – сметководствена категорија;
Функции и значење на имотот;
Поим, стекнување, заштита и престанок на владение;
Службеност, видови и нивна заштита;
Соседско право;
Заложно право.
Правен режим на градежно земјиште;
Правен режим на земјиште во државна сопственост;
Примена на Законот за градежно земјиште и Законот за градење;
Конвалидација на договори за купопродажба на недвижност склучени за време на забрана на промет на земјиште;
Стекнување сопственост по основ на градба, од несопственик;
Договори за здружување средства за заедничка градба;
Заштита на правото на сопственост кај дивите градби и злоупотреба на правото на имателите на бесправно изграден објект.
Градењето како оригиналрен начин на стекнување сопственост согласно Законот за сопственост и други стварни права
Правен режим на градежното земјиште и на правото на градење согласно Законот за градежно земјиште

Остварување на правото на градење согласно Законот за градење
Правен режим на градбата и правно значење на листот за предбележување
на градба
Правен статус на бесправните објекти
Запишување на објектот во катастарот на недвижности и стекнување право
на сопственост на изградениот објект по пат на градење.
Правото на залог како средство за обезбедување на побарувањата

2. Облигационо право

Правна и деловна способност на физичките и на правните лица;
Договор, начин на склучување на договорот – општи услови на договорот;
Форми на договорот - услов и рок;
Застанувања – при склучување договор и полномошно;
Настанување и престанок на обврските со посебен осврт на договорот;
Капар и пишманлак.
Ништовност на договорите;
Рушливост на договорите и рокови за поднесување тужба;
Раскинување на договорите.
Причинување штета;
Основи на одговорност;
Штета;
Видови одговорност;
Надомест за штета и видови надомест;
Надомест на штета од задолжително осигурување возила во сообраќајот;
Надомест на нематеријална штета, основи и критериуми за нејзино
определување;
Застареноста кај надомест на штета и регресен долг.
Стекнување без основ;
Побивање на должниките правни дејства;
Договорна казна и казнена камата;
Парични обврски – валута – договорна камата.
Исполнување на договорите;
Пребивање;
Отпуштање на долг;
Новации;
Соединување (конфузија);
Истек на време, отказ;
Начини на престанување на обврските;
Застареност на обврските и преклузија.
Договор за продажба;
Договор за заем;
Договор за дар;
Договор за закуп;
Договор за дело;
Договор за градење;
Договор за осигурување;

Договор за отстапување имот за време на живот;
Договор за доживотна издршка.

3. Трудово право

Засновање работен однос;
Договор за вработување;
Забрана на дискриминација и видови дискриминација;
Заштита од вознемирање на работно место (мобинг);
Права и обврски на работниците и на работодавците;
Плати и надоместоци;
Надомест на штета;
Колективни договори;
Нови работно-правни институти согласно со ЗРО (чл.78, чл.102);
Работни спорови, парични побарувања и спорови од статусен карактер;
Штрајк;
Заштита на посебни групи работници;
Откажување договор за вработување (лични причини, причини на вина и деловни причини);
Заштита во случај на повреда на правата на работникот;
Меѓународни прописи и право на ЕУ в.в со работниот е односи/ влијание на економската миграција на економскиот развој на земјите на ЕУ;

4. Семејно и наследно право

Склучување и престанок на брак – поништување и развод на брак;
Семејно насилиство според Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилиство – мерки за заштита на семејството и жртвите на семејно насилиство;
Издржување – на брачниот другар, на децата, на родителите и на други роднини и определување издршка;
Утврдување и оспорување на татковство и мајчинство;
Постапка во семејни спорови.
Законски наследници – наследни редови;
Нужни наследници, исклучување и лишување од нужен дел;
Видови наследување – законско и тестаментално;
Здобивање со оставина и откажување од наследство и одговорност за долговите на оставителот;
Наследнички тужби.

5. Интелектуална сопственост

Авторско право;
Сродни права;
Повреда на авторското право и сродните права;
Граѓанско-правна заштита на авторското право и сродните права;
Поим на правото на индустриска сопственост;

Патент, индустриски дизајн и трговска марка;
Промет на правата од индустриска сопственост;
Заштита на правата од индустриска сопственост

6. Закон за граѓанска одговорност за клевета и навреда

Поим за клевета;
Поим за навреда;
Остварување на правната заштита против клевета и навреда (Закон за граѓанска одговорност за клевета и навреда);

7. Закон за спречување и заштита од дискриминација

Поим и видови дискриминација
Идентификација на дискриминацијата
Директна и индиректна дискриминација
Товар на докажувањето
Обработка на Законот за спречување и заштита од дискриминација (кој беше досега во сила)

8. Трговско право

• Трговски друштва

Трговец и трговец поединец;
Јавно трговско друштво, командитно друштво (поим, форми, основање, основни карактеристики, односи и престанок);
Друштво со ограничена одговорност (основање, пристапување, истапување, акти, преобразба, односи меѓу содружниците, органи на управување, начин и рокови за оспорување на одлуките, ДОО без основна главнина);
Акционерско друштво (основање, пристапување, истапување, акти, преобразба, односи меѓу акционерите, органи на управување, донесување одлуки, начин и рокови за оспорување на одлуките, зголемување и намалување на основна главнина);
Друштвото со ограничена одговорност и акционерското друштво – најзастапени друштва во Европската унија и кај нас;
Разграничување меѓу поимите „влог“ и „удел“, од една, и „основна главнина“ и „имот на трговско друштво како правно лице“, од друга страна;
Статусни промени;
Ликвидација;
Прекршоци за кои спрема трговското друштво и спрема одговорното лице може да се изрече заштитна мерка – забрана на вршење дејност односно должност;
Конфликт на интереси во трговското работење;
Централен регистар на Република Македонија; Постапка за упис и спорови.
Тужба за утврдување ништовност на трговско друштво;
Тужба за одговорност на содружникот и акционерот за обврските на трговското друштво;
Правото на содружникот, односно на акционерот за судска заштита и за оцена на законитоста;

Тужба за утврдување ништовност на упис;
Тужба за утврдување ништовност и за побивање одлука на собранието и одлука донесена на собир на содружниците или со одлучување преку допишување;
Судско испитување на одлуката за соодносот за размена при статусна промена;
Судски спорови кај статусните промени.

• **Општи теми за хартии од вредност и тргувачко со нив**

Поим и правна природа на хартиите од вредност;
Видови хартии од вредност;
Трансакции и тргувачко со хартии од вредност;
Финансиски извештаи и годишни сметки на друштвата;
Берза на хартии од вредност;
Комисија за хартии од вредност;
Централен депозитар за хартии од вредност;
Забранети дејствија во работењето со хартии од вредност според Законот за хартии од вредност;
Право на дивиденда (начин и рок на плаќање низ судската постапка), какво право е правото на дивидендата и дали треба да се дозволи плаќање камата за ненавремено исплатена дивиденда;
Преземање на акционерските друштва;
Сметководственото право – читање и разбирање финансиски извештаи и годишни (ревидирани) сметки на друштвата;
Запознавање со терминологијата и базичните економски концепти неопходни за правилна оцена на доказите во судењата од економска природа.

• **Стечајна постапка :**

Услови за отворање стечајна постапка (основи за утврдување постоење на стечајна постапка, иницирање на стечајната постапка);
Разграничување на поимите на (ин)солвентност, неликвидност, презадолженост;
Органи на стечајната постапка (видови, надлежности);
Стечаен управник (именување, овластувања, разрешување, одговорност);
Отворање стечајна постапка (услови, начин, последици);
Претходна постапка и формирање стечајна маса;
Стечајна маса (оформување, процена, обезбедување на имотот);
Доверители на стечајната маса (видови, рангирање, права);
Различни и излачни доверители;
Тужба во стечајна постапка (вид, рок за поднесување);
Побивање на правните дејствија на стечајниот должник (реквизити, овластени лица за побивање, основи);
План за реорганизација и можности претпријатието на стечајниот должник да продолжи да постои;
Намирување на доверителите;

Заклучување и запирање на стечајната постапка;
Карактеристики на прекуграничниот (меѓународниот) стечај како неминовност во евроинтегративните процеси на Република Северна Македонија.

- **Посебни теми за меница, чек и договори од трговското договорно право**

Поим на меница;
Видови меници;
Менични дејства;
Протест на меница;
Менични побарувања;
Поим на чек (издавање, форма, одговорност на издавачот);
Договори во стопанскиот промет според Законот за облигацииски односи (трговска продажба, осигурување, градење, шпедиција, складиштење, превоз, лиценца, заем, лизинг, франшизинг, факторинг) и банкарски договори (депонирање хартии од вредност, акредитив, банкарска гаранција);
Промена во страната на доверителот и должникот (пристапување кон долг и цесија).

- **Постапка во стопански спорови:**

Специфичности во однос на редовната постапка.

Б. Граѓанско процесно право

1. Парнична постапка

Надлежност и состав на судот;
Изземање;
Рокови и рочишта;
Записници;
Тонско снимање на судските рочишта;
Странки и нивни законски застапници и полномошници;
Доставување; Видови доставување; Електронска достава;
Поднесоци и уредност на поднесоците;
Утврдување на вредноста на предметот на спорот;
Трошоци на постапката.
Тужба и одговор на тужба;
Претходно испитување на тужбата;
Сопарничарство, видови и учество на трети лица во постапката;
Докази, изведување докази и обезбедување на доказите;
Подготвување главна расправа;
Подготвително рочиште.
Главна расправа;
Тек и завршни зборови;
Јавност на главната расправа;

Раководење со главната расправа;
Видови судски одлуки;
Судско порамнување;
Пресуда – видови;
Техники за изготвување на пресуда.
Донесување, објавување и изработување на пресудата;
Дополнителна пресуда и поправање на пресуда;
Решенија.
Жалбена постапка;
Право, содржина и причини за жалба;
Ревизија;
Повторување на постапката;
Повторување на постапката по конечна пресуда на Европскиот суд за човекови права во Стразбур.
Постапка во спорови од работни односи;
Постапка во спорови поради смекавање на владение;
Издавање платен налог;
Постапка во спорови од мала вредност;
Постапка пред избрани судови.

2. Вонпарнична постапка:

Определување надоместок за експроприрана недвижност;
Судски депозит.
Расправање на оставината со посебен осврт на упатување на парница;
Уредување на односите меѓу етажните сопственици;
Уредување на начинот на управување и користење заеднички предмети;
Физичка делба и уредување на заедничко користење на заеднички предмет согласно ЗВП и ЗКП
Делба на заеднички предмет или имот со акцент за градежно изградено земјиште и земјоделско земјиште;
Уредување меѓи;

3. Алтернативно решавање на спорови

• Медијација

Поим и принципи на медијација;
Предности и ограничувања на медијацијата;
Поим на медијатор и услови за медијатор;
Комора на медијатори;
Постапка на медијација;
Медијацијата во кривичното право;

Медијаторство во конкретни случаи (симулацииски вежби).

- **Мирно решавање работни спорови**

Решавање работни спорови од мировен совет (чл. 182 од Законот за работни односи);

Решавање колективни работни спорови од арбитража (чл. 183 од Законот за работни односи).

- **Стопанска арбитража**

Постојан избран суд – Арбитража при Стопанската комора на Македонија;
Надлежности;

Состав;

Започнување и тек на постапката;

Постапка на посредување за спогодбено решавање спорови;

Развојот на АРС во судовите на ЕУ.

4. Извршување и обезбедување на побарувањата

Извршна исправа, укинување на клаузулите за правосилност и извршност;
Извршител – избор и обврски;

Видови извршување;

Правозаштитни средства при извршувањето - приговори, тужби;

Постапка и средства за обезбедување на побарување.

○ КРИВИЧНО ПРАВО

Студиите на случај од областа на кривичното право, од кои слушателите определени за судии ќе решаваат една студија на случај а слушателите определени за јавни обвинители ќе решаваат две студии на случај, се изгответи според следните теми:

A. Казнено материјално право

- Кривично дело и кривична одговорност
- Казни
- Алтернативни мерки
- Мерки на безбедност

- Правда за деца
- Казнување на правно лице
- Конфискација на имот и имотна корист и одземање предмети
- Правни последици од осудата
- Рехабилитација
- Застареност
- Амнестија и помилување
- Важење на кривичното законодавство според местото на извршување на кривичното дело

Глава 14 - Кривични дела против животот и телото

Глава 15 - Кривични дела против слободите и правата на човекот и граѓанинот

Глава 16 - Кривични дела против изборите и гласањето

Глава 17 - Кривични дела против работните односи

Глава 19 - Кривични дела против половата слобода и половиот морал

Глава 20 - Кривични дела против бракот, семејството и младината

Глава 21 - Кривични дела против здравјето на луѓето

Глава 22 - Кривични дела против животната средина и природата

Глава 23 - Кривични дела против имотот

Глава 24 - Кривични дела културното наследство и природните реткости

Глава 25 - Кривични дела против јавните финансии, платниот промет и стопанството

Глава 26 - Кривични дела против општата сигурност на луѓето и имотот

Глава 27 - Кривични дела против безбедноста на јавниот сообраќај

Глава 28 - Кривични дела против државата

Глава 29 - Кривични дела против вооружените сили

Глава 30 - Кривични дела против службената должност

Глава 31 - Кривични дела против правосудството

Глава 32 - Кривични дела против правниот сообраќај

Глава 33 - Кривични дела против јавниот ред

Глава 34 - Кривични дела против човечноста и меѓународното право

Б. Казнено процесно право

- Субјекти во кривичната постапка;
- Имотно – правни барања;
- Доставување писмена и разгледување на списи;
- Заштита на личните податоци;
- Мерки за обезбедување присуство на обвинетиот;
- Мерки за пронаоѓање и обезбедување на лица и предмети;
- Доказни средства;
- Истражна постапка;
- Фаза на обвинување;
- Главна расправа;
- Пресуда;
- Редовни правни лекови;
- Вонредни правни лекови;
- Спогодување;
- Забрзани постапки;
- Посебни постапки;
- Потерница и објава;
- Извршување санкции;
- Пробација.

В. Закон за прекришоцн

Д. Закон за извршување на санкциите

П. УСТЕН ДЕЛ

Усниот дел од завршниот испит се спроведува во форма на непосреден разговор со слушателот во текот на кој на слушателот му се поставуваат четири прашања:

- Две прашања во врска со секоја студија на случај која ќе ја решаваат слушателите;
- Едно прашање за оценувањето на ставовите и односот кон професионалното и етичкото вршење на судиската и јавно обвинителската функција кое може да се определи од една од наредните области:
 - Улогата и функцијата на судија и на јавен обвинител;
 - Организацијата, функционирањето и внатрешната организација на судовите и јавните обвинителства;
 - Професионалното и етичкото однесување на судите и јавните обвинители.
- Едно прашање од општа култура.

БИБЛИОГРАФИЈА

- **Устав на Република Северна Македонија** со амандманите I – XXX („Службен весник на РМ“ 52/1991, амандmani во 1/1992, 31/1998, 91/2001, 84/2003 и 107/2005), Амандман XXXI („Службен весник на РМ“ бр. 3/2009); Амандман XXXII („Службен весник на РМ“ бр.49/2011), Амандмани XXXIII, XXXIV, XXXV и XXXVI („Службен весник на РМ“ бр. 6/2019);
- **Закон за облигационите односи** („Службен весник на РМ“ бр. 18/2001, 4/2002, 5/2003, 84/2008, 81/2009, 161/2009, 123/2013);
- **Закон за сопственост и други стварни права** („Службен весник на РМ“ 18/2001, 92/2008, 139/2009, 35/2010);
- **Закон за семејството** („Службен весник на РМ“ бр. 153/2014, 104/2015, 150/2015, Одлука на Уставен суд 122/2018);
- **Закон за наследувањето** („Службен весник на РМ“ 47/1996);
- **Закон за работни односи** („Службен весник на РМ“ 167/2015, 27/2016, Одлука на Уставен суд 2016, 120/2018, 110/2019, 267/2020, 151/2021, 288/2021) ;
- **Закон за авторско право и сродни права** („Службен весник на РМ“, 115/2010, 140/2010, 51/2011, 147/2013, 154/2015, 27/2016,);
- **Закон за индустриската сопственост** („Службен весник на РМ“, бр. 18/2009, 24/2011, 12/2014, 41/2014, 152/2015, 53/2016, 83/2018, 31/2020);
- **Закон за парничната постапка** („Службен весник на РМ“ бр. 79/2005,110/2008, 83/2009, 116/2010, 7/2011, 124/2015);
- **Закон за вонпарнична постапка** („Службен весник на РМ“ 9/2008, Одлука на УС бр.77/2018);

- **Закон за извршување** („Службен весник на РМ“ 72/2016, 142/2016, 233/2018, 14/2020, Одлука на УС бр. 94/2019);
- **Закон за обезбедување на побарувањата** („Службен весник на РМ“ бр. 87/2007, 31/2016);
- **Закон за градење** (Пречистен текст во „Службен весник на РМ“ бр. 70/2013, 79/2013, 137/2013, 163/2013, 27/2014, 28/2014, 42/2014, 115/2014, 149/2014, 187/2014, 44/2015, 129/2015, 217/2015, 226/2015, 30/2016, 31/2016, 39/2016, 71/2016, 132/2016, Одлука УС 103/2016, 35/2018, 64/2018, 168/2018, 244/2019, 18/2020);
- **Закон за градежно земјиште** („Службен весник на РМ“ бр. 15/2015, 98/2015, 193/2015, 226/2015, 31/2016, 142/2016, 190/2016, 275/2019);
- **Закон за трговските друштва** („Службен весник на РМ“ бр. 28/2004, 84/2005, Одлука на УС 71/2006, 25/2007, 87/2008, Одлука на УС 17/2009, Одлука на УС 23/2009, 42/2010, 48/2010, Одлука на УС 8/2011, Одлука на УС 21/2011, 24/2011, 166/2012, 70/2013, 119/2013, 120/2013, 187/2013, 38/2014, 41/2014, 138/2014, 88/2015, 192/2015, 6/2016, 30/2016, 61/2016, 64/2018, 120/2018, 195/2018, Одлука на УС 239/2018, 225/2018)
- **Закон за стечај** („Службен весник на РМ“ бр. 34/2006; 126/2006, 84/2007, Одлука на УС 3/2008, Одлука на УС 122/2009, 47/2011, 79/2013, 164/2013, 29/2014, 98/2015, 192/2015);
- **Кривичен законик** („Службен весник на РМ“ 37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006, 73/2006, 7/2008, 139/2008, 114/2009, 51/2011, 135/2011, 185/2011, 142/2012, 166/2012, 55/2013, 82/2013, 14/2014, 27/2014, 28/2014, 41/2014, 115/2014, 132/2014, 160/2014, 199/2014, 196/2015, 226/2015, 97/2017, 248/2018);
- **Закон за кривична постапка** („Службен весник на РМ“ бр. 150/2010, 51/2011, 100/2012, 142/2016; 198/2018);
- **Закон за извршување на санкциите** (Сл. весник на РМ бр. 99/2019, 220/2019, 236/22);
- **Закон за пробација** (Сл. весник на РМ бр. 226/2015);
- **Закон за судовите** („Службен весник на РМ“ бр. 58/2006, 62/2006, 35/2008, 150/2010, 83/2018, 198/2018, 96/2019, Одлуки на Уставен суд бр. 61/2008, 118/2008, 16/2009, 39/2012, 83/2018, 198/2018, 96/2019);
- **Закон за јавното обвинителство** („Службен весник на РМ“ бр. 42/2020);
- **Закон за Советот на јавните обвинители** („Службен весник на РМ“ 150/07, 42/2020);
- **Судски совет на Република Северна Македонија** („Службен весник на РСМ“ бр. 102/19);
- **Закон за прекршоците против јавниот ред и мир** („Службен весник на Република Македонија“ бр. 66/2007, 152/2015, 171/2022);
- **Закон за прекршоците** („Службен весник на РМ“ бр. 96/2019);
- **Закон за Академијата за судии и јавни обвинители** („Службен весник на РМ“ бр. 20/2015, 192/2015, 231/2015, 163/2018);
- **Закон за општа управна постапка** („Службен весник на РМ“ бр. 124/2015, Одлука на УС 65/2018);
- **Закон за јавните набавки** („Службен весник на РСМ“ број 115/2019, 87/21);

- Закон за граѓанска одговорност за навреда и клевета („Службен весник на РМ“ бр. 143/12);
- Закон за управните спорови („Службен весник на РМ“ бр. 96/19);
- Закон за спречување на корупција и судир на интереси („Службен весник на РМ“ бр. 12/2019);
- Судски деловник („Службен весник на РМ“ бр. 66/2013, 114/2014);
- Европска Конвенција за заштита на човековите права и основните слободи и Протоколите кон Европската Конвенција за заштита на човековите права и основните слободи;
- Европска Конвенција за меѓусебна правна помош во кривичната материја, со додатен протокол;
- Европска Конвенција за екстрадиција со додатен протокол и втор додатен протокол;
- Европска Конвенција за трансфер на осудени лица, со дополнителен протокол;
- Европска повелба за статусот на судните (www.coe.int);
- Препорака R (94) 12 на Комитетот на министри до државите-членки за независноста, ефикасноста и улогата на судните (www.coe.int);
- Препорака R (2000) 19 на Комитетот на министри до државите-членки за улогата на јавните обвинителни во кривичниот систем на правдата (www.coe.int);
- Кодекс на однесување на судните – Нацрт од Бенгалор;
- Статут на Меѓународниот кривичен суд (Римски статут)
- Етнички кодекс за членовите на Судскиот совет на РСМ (Сл. весник на РСМ бр.228/2022 од 27.10.2022 година);
- Кодекс на судиската етника, и
- Кодекс на јавнообвинителската етника.

Академија за судни и јавни обвинителни

„Павел Шатев“
Претседател на Управа
Бодан Лазаревски

